

Kwartiermaken geeft psychiatrische patiënten de ruimte

'Wij ruimen de barrières

Op verschillende plaatsen in Nederland zijn al goede resultaten geboekt met kwartiermaken. Mensen met een psychiatrisch verleden die iets leuks doen met een 'buddy' of zich als vrijwilliger inzetten, voelen zich weer welkom en gewaardeerd.

De bezoekers van het Dagactiviteiten Centrum in Zoetermeer zijn lekker bezig. Koffie, kletsen, kaarten en tafeltennis. Maar deze mensen met een psychiatrisch verleden, willen ook wel eens iets buiten de muren van het centrum doen. Bijvoorbeeld samen met iemand naar Diergaarde Blijdorp, zoals Kees. 'Dan kan ik in de dierentuin ijsberen in plaats van thuis', zegt de veertiger. Alleen er op uit trekken is geen optie. Kees schiet al in de stress bij de gedachte alleen en dan durft hij niet eens meer naar buiten. In het dagcentrum in Zoetermeer leidde de wensen van Kees en andere bezoekers van het centrum tot het project 'Kwartiermaken'. De projectleiders gingen voor Kees op zoek naar een geschikte vrijwilliger die met hem mee kon gaan. De kennismaking tussen de twee verloopt goed. Het blijkt te klikken tussen Kees en de vrijwilliger en samen gaan ze gezellig een dagje naar de dierentuin. De 'vriendendienst' van zijn maatje doorbreekt het isolement van Kees.

Barrières

Gerda Scholtens is schrijfster van het boek '8 x Kwartiermaken'. Hierin wordt met acht voorbeelden uit het hele land aangetoond dat de methode werkt. De aanpak die is toegepast in Zoetermeer krijgt de naam 'Bijzondere Bemiddeling' mee en fungeert volgens projectleider Scholtens als brug naar de buitenwereld. 'Veel patiënten kennen de

op'

VONK

codes niet die gebruikelijk zijn in de samenleving of missen de energie om de juiste vragen te stellen. Ze hebben door hun psychische problemen last van mentale drempels en wij ruimen deze barrières op.'

Dat lukt ook bij cliënten die zélf als vrijwilliger aan de slag willen. Els bijvoorbeeld wil 'iets met dieren' doen. De projectleider van 'Bijzondere Bemiddeling' belt namens Els met het asiel om te vragen of zij willen meewerken aan het project en er een gastheer of -vrouw beschikbaar is om Els te begeleiden. 'Haar maatje fungeert als achtervang en maakt Els wegwijs in haar nieuwe omgeving', aldus Scholtens. 'De houding van de gastheer of -vrouw is ook heel belangrijk. Hij of zij moet openstaan voor een ander en mag ook best nieuwsgierig zijn. Door bijvoorbeeld te vragen hoe het is om met schizofrenie te leven.'

Goede antenne

Het project 'Bijzondere Bemiddeling' liep van 2000 tot 2005. De kwartiermakers, medewerkers van REAKT (organisatie voor dagbesteding en arbeid) en welzijnsorganisatie MOOI Zoetermeer, zochten voor de cliënt een passende organisatie. Kwartiermakers moesten daarvoor over een goede antenne beschikken. Want hoewel de meeste deelnemers wel over levens- en werkervaring beschikken, hebben zij ook hun beperkingen in de vorm van angst, neuroses, onzekerheid en stress. 'Als je daar rekening mee houdt en deze mensen fatsoenlijk benadert en helpt, kan dat tot mooie resultaten leiden', vertelt Scholtens. 'Een groot aantal van onze deelnemers is prima terechtgekomen. Zo werkt Mia samen met haar gastvrouw in de kantine van een groot kringloopcentrum in Zoetermeer. Daar lopen heel veel medewerkers rond die koffie of iets te eten willen. Bij Mia zijn ze hiervoor aan het juiste adres.'

Volgens Gerda Scholtens zijn momenteel overal in het land initiatieven gaande die met kwartiermakers werken. En ook daar is het een succes. 'Maar', stelt de onderzoeker, 'het is wel een tijdrovende aanpak. Daarom is het belangrijk dat kwartiermakers een plek krijgt binnen de WMO. En eerlijk gezegd hoort het daar ook helemaal thuis. Want kwartiermaken betekent natuurlijk ook maatschappelijk ondersteunen.' ■

Meer informatie:

www.roadshelpt.nl

www.kwartiermaken.nl

Op laatstgenoemde site vindt u tevens informatie over het congres 'Kwartiermaken in de WMO' dat op dinsdag 22 mei wordt gehouden in Theater aan het Spui in Den Haag. Het programmaboekje is via de site te downloaden.

Kwartiermaken

Doortje Kal is publicist, onderzoeker en projectleider van het Landelijk Steunpunt Kwartiermaken. Zij is de drijvende kracht achter kwartiermaken. In 2001 promoveert ze op het onderwerp en in dat jaar verschijnt ook haar boek 'Kwartiermaken', waarin ze de methode omschrijft als 'ruimte maken voor de vreemde ander'. 'Kwartiermaken staat letterlijk voor het voorbereiden van een verblijfplaats voor nieuwelingen', aldus Kal. 'Het is een praktijkgerichte benadering om sociale integratie tot stand te brengen voor mensen met een psychiatrische beperking. De doelgroep vervult daar in zelf trouwens een centrale rol. Eigenlijk blijken zij zeer goede kwartiermakers te zijn; ze zijn pleitbezorgers voor de doelgroep, stigmabestrijders, vertolkers van wat er leeft en wat nodig is om meedoen en erbij horen mogelijk te maken.'

Kwartiermakers doen een beroep op het sociaalcultureel werk, op vrijwilligersorganisaties, instanties, overheden en niet te vergeten werkgevers en (andere) burgers. 'Integratie moet van twee kanten komen', stelt Kal. 'De samenleving zou zich juist richting deze mensen wat gastvrijder kunnen opstellen. Zodat "de ander", zonder zich eerst te moeten aanpassen, het gevoel krijgt welkom en waardevol te zijn. Een open opstelling is ook belangrijk. En goed doorvragen om zijn of haar behoeftes naar boven te krijgen. Want niet iedereen kan precies aangeven wat hij precies wil. Of mensen hebben zo vaak hun neus gestoten, dat ze niet eens meer naar buiten durven "omdat het daar zeer doet".'

Samenspraakbijeenkomsten

Ook andere instanties, welzijnsorganisaties en politie in Zoetermeer willen beter zicht krijgen op mensen met een psychiatrische achtergrond. Daarom schuiven ze in 2005 aan bij de zogenaamde Samenspraakbijeenkomsten met cliënten en hun familie. De bijeenkomsten moeten wederzijds onbegrip en angst wegnemen en fungeren als 'eye-openers'. Dat blijkt onder meer uit de woorden van een agent: 'Ik begrijp nu beter hoe deze mensen in elkaar steken. Daarom pak ik Kees of Herma niet meer op vanwege "onaangepast" gedrag. Ik maak liever een praatje met ze en dat werkt prima.'